Openbaar

Aan de griffie van de gemeenten en (toekomstige)
gemeenteraadsleden in de provincie Friesland

Behandeld door	Directie Vitens	Datum	16 februari 2022
Doorkiesnummer	Gerben Korten: 06-12404197	Email	Gerben.Korten@vitens.nl
Ons kenmerk	Elke druppel duurzaam	Uw kenmerk	Gemeenteraadsverkiezingen
Onderwerp	Leveringszekerheid drinkwater		

Geachte (aankomende) gemeenteraadsleden,

Schoon en voldoende drinkwater lijkt in Nederland vanzelfsprekend, maar dat is het niet. De continuïteit van onze drinkwatervoorziening staat steeds meer onder druk. Er zijn grote uitdagingen wat betreft de beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwater. Zo staat de beschikbare hoeveelheid drinkwater op de korte termijn onder druk door bevolkingsgroei, droogte door klimaatverandering en toenemend gebruik van water door klanten en door onze economie. Daarbij vergt het steeds meer inspanningen om de kwaliteit van ons drinkwater te garanderen, mede door vervuiling van grond- en oppervlaktewater door restanten van gewasbeschermingsmiddelen, mest (nitraat), industriële stoffen en medicijnresten.

Drinkwatervoorziening onder druk
Door al deze factoren is de drinkwatervoorziening in de afgelopen jaren extra in de knel gekomen. Hete droge zomers met bijbehorende stijgende watervraag zijn al vanaf 2018 realiteit, terwijl deze pas verwacht werden rond 2050. De drinkwatervraag is fors gegroeid, waardoor de drinkwaterlevering in delen van Overijssel, Gelderland en Utrecht versneld onder druk is komen te staan. Er is een watertransitie nodig die pas over 10 tot 15 jaar is te realiseren. Dit betekent dat de komende 5 tot 10 jaar grootschalige woningbouw of nieuwe zakelijke gebruikers niet meer op elke plaats en altijd verzekerd zijn van drinkwater.

Basisbehoefte voor samenleving
Deze situatie is alarmerend. Betrouwbaar en hoge kwaliteit drinkwater is een basisbehoefte voor onze gezondheid en ons welzijn. En dat niet alleen. Want het behoud van de kwantiteit en kwaliteit van drinkwater zorgt ervoor dat bedrijven zich kunnen vestigen in een regio en water kunnen gebruiken voor het (productie)proces, dat mensen in hun nieuwe woning kunnen rekenen op drinkwater en dat de natuur en de landbouwsector kunnen bloeien zonder de schade van droogte.

Forse financiële inspanningen
Vitens staat voor grote uitdagingen als klimaatverandering, een stijgende watervraag, verslechtering van de grondwaterkwaliteit en cyber security. Het investeringsniveau stijgt

daardoor van een stabiele situatie rond de 100 miljoen euro (tot en met 2017) naar 345 miljoen euro in 2030.

Gereguleerd drinkwatertarief
De overheid reguleert het tarief van drinkwaterbedrijven op basis van de Weighted average cost of capital (WACC). De huidige regulering maakt het onmogelijk om deze toekomstige investeringen te financieren. Daarom trekken wij samen met onze provincies en gemeenten op in de landelijke lobby voor een structurele oplossing voor aanpassing van de systematiek. In de Tweede Kamer is brede steun om ervoor te zorgen dat drinkwaterbedrijven gesteld staan voor hun toekomstige investeringsopgave.

Dringend beroep op gemeenten
Om deze redenen zet Vitens in op het realiseren van een 100% duurzaam drinkwater systeem in 2030, met een positieve impact op samenleving en natuur. Met de aankomende gemeenteraadsverkiezingen in het verschiet brengt Vitens dit belangrijke thema onder uw aandacht. Vitens pakt graag de handschoen op en wil samen met gemeenten de schouders eronder te zetten. Hierbij doen we als Vitens een dringend beroep op uw gemeente om de lopende trajecten voortvarend te steunen, want bestuurlijke keuzen en slagkracht zijn nodig om de drinkwatervoorziening voor de komende jaren te garanderen.

Het gaat dan concreet om het in uw omgevingsvisie opnemen van nieuwe winningen en het realiseren van de benodigde vergunningen. En het actief stimuleren van bewust en zuinig watergebruik en het waterzuinig bouwen. Als Vitens wensen wij u alle bestuurlijke wijsheid en succes om deze en andere belangen in uw gemeente zorgvuldig afgewogen te behartigen met oog op leveringszekerheid van schoon, veilig en voldoende drinkwater, ook in de toekomst.

Met vriendelijke groet,

Drs. Jelle Hannema, directievoorzitter Vitens

Drs. Marike Bonhof, directielid Vitens

Voor meer informatie kunt u ook contact opnemen met de strategisch omgevingsmanager van provincie Friesland: Gerben Korten, tel: 06-12404197 of mail: Gerben.Korten@vitens.nl

VIER GEZAMENLIJKE UITDAGINGEN

Met oog op de aankomende gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart en om u op weg te helpen bij het formuleren van de beleidsagenda's, volgen hierna vier gezamenlijke uitdagingen en mogelijke oplossingen om de continuïteit van onze drinkwatervoorziening te waarborgen.

1. Transitie watersysteem: van water afvoeren naar water opvangen

Het watersysteem in Nederland is uit balans. Van oudsher was het gericht op de afvoer van overtollig (regen)water. Maar de watervraag van huishoudens blijft stijgen, wat leidt tot steeds meer gebruik van water voor drinkwater. Daarnaast gebruiken we ook steeds meer water voor eigen beregening, landbouw en industrie. Hierdoor komt er te weinig regenwater terecht in de bodem. Dit leidt steeds vaker tot langere (zomer)perioden van droogte. Het watersysteem in Nederland moet radicaal aangepast worden: van water afvoeren naar water opvangen om als buffer te gebruiken.

Om deze transitie goed en tijdig te laten verlopen, dient water een leidend onderwerp te zijn bij beslissingen in de ruimtelijke ordening. Vitens roept gemeenten daarom op om (vergunningen voor) watervoorzieningen standaard op te nemen in bestemmingsplannen en gebiedsplannen. Drinkwaterbedrijven hebben hulp nodig bij deze transitie, omdat het anders te lang gaat duren.

2. Samenwerken voor waterbewust bouwen

De beschikbaarheid van opvang en hergebruik van regenwater is cruciaal in het duurzaam tot stand brengen van de bouwopgave van gemeenten. Goede wetgeving op Rijksniveau is hiervoor noodzakelijk, maar gemeenten kunnen in hun eigen bouwopgave hier al de leiding in nemen. Het gebruik van regenwater voor bijvoorbeeld het doorspoelen van het toilet of beregening van de tuin is wenselijk voor de besparing van drinkwater, en draagt bij aan de leveringszekerheid in de regio.

Zo hebben bijvoorbeeld Belgische drinkwaterbedrijven in samenwerking met de Vlaamse overheid ingezet op 'waterbewust bouwen' door regenwater te hergebruiken, te infiltreren en te bufferen. Drinkwaterbedrijven geven architecten hierbij handvatten voor het vertalen van de behoefte naar een bouwkundig ontwerp. Zo moet in Vlaanderen bijvoorbeeld alle nieuwbouw, waar mogelijk, worden voorzien van hemelwaterberging.

Met de nijpende actuele woningmarktsituatie ligt er voor elke gemeente een behoorlijke bouwopgave op de loer. Al deze woningen moeten worden aangesloten op water en dat is niet overal even gemakkelijk. Vitens zoekt hierin graag de samenwerking op met gemeenten, om samen de bouwopgave op een watervriendelijke en waterbewuste manier te realiseren. Daarin stellen wij graag onze ervaringen van innovatie pilots beschikbaar.

3. Bodemenergie geothermie en drinkwater naast elkaar

De toenemende vraag naar drinkwater zorgt ervoor dat aanvullende grondwatervoorraden aangewezen moeten worden voor de drinkwatervoorziening. Boren naar aardwarmte kan leiden tot verstoringen in de ondergrond en zo een risico vormen voor grondwater en de drinkwatervoorziening. Het uitgangspunt moet hierbij zijn dat deze activiteiten ruimtelijk van elkaar moeten worden gescheiden, om de toekomstige voorraden van ons drinkwater te beschermen. Ook moeten gemeenten de achterstanden rondom het melden van de kleine aansluitingen bij particulieren en bedrijven inlopen.

Grondwater is één van de belangrijkste bronnen voor ons drinkwater.. Gebruik van de diepe ondergrond door geothermie vormt echter een risico voor de kwaliteit van deze grondwaterbronnen. Bovendien is de verwachting dat het aantal geothermieprojecten toeneemt vanwege de energietransitie. Vitens stelt dat mijnbouw en geothermieprojecten moeten bestaan náást drinkwatervoorzieningen. Voorkantsturing en functiescheiding hierin is essentieel.

4. Tegengaan vervuiling van grondwater

De bescherming van onze grondwaterbronnen tegen vervuiling is essentieel voor onze drinkwatervoorziening. Dit is echter complex en vergt een lange horizon. Te vaak zijn de bronnen van drinkwater verontreinigd, onder andere door nitraat en restanten van bestrijdingsmiddelen. Bovengronds beïnvloeden allerlei activiteiten, zoals wonen, landbouw, industrie, de kwaliteit van het grondwater. Vitens zet onder meer in op een early-warning systeem waarmee op tijd duidelijk wordt waar mogelijke verontreinigen opkomen, zodat de bron opgespoord kan worden. In het verleden heeft Vitens vanwege verontreinigingen een aantal waterwinningen moeten sluiten. (Ook RIVM waarschuwt regelmatig voor kwaliteit)

Om de beschikbaarheid van voldoende en schoon drinkwater zeker te stellen voor te toekomst is het van groot belang dat onze drinkwatervoorziening hoger komt te staan op de bestuurlijke agenda. Vitens trekt graag als partner met de gemeente en stakeholders als woningbouworganisaties, agrarische bedrijven en industrie om deze uitdaging aan te pakken. Ook draagt Vitens graag bij aan een grotere bewustwording tot waterbesparing en over hoe om te gaan met vervuiling door reststoffen van allerlei aard, zodat ook deze niet meer in het drinkwater belanden.